

Šifra kandidata:

--

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

≡ Izpitna pola 1 ≡

Komentar besedila

Četrtek, 4. junij 2026 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Konceptna lista sta na perforiranih listih, ki ju kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed.

Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujete, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite v izpitno polo z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**. Pred komentar prepisite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 1 prazno.

V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite. V sivo polje ne pišite.

Konceptni list

Konceptni list

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Najboljše bo potemtakem, da tako kakor prej imenujemo prvi del miselnega sveta spoznanje, drugega premišljevanje, tretjega verovanje in četrtega domnevanje, nadalje zadnja dva skupaj mnenje, prva dva pa mišljenje. Mnenje zadeva nastajanje, mišljenje pa bit. Bit je do nastajanja v istem razmerju kakor mišljenje do mnenja. In v kakršnem razmerju je mišljenje do mnenja, v takšnem razmerju je spoznanje do verovanja ter premišljevanje do domnevanja. Ustrezno primerjavo in delitev posameznih predmetov teh duševnih dejavnosti, torej predmetov, s katerimi imata opravka na eni strani mnenje in na drugi strani mišljenje, bomo opustili, dragi Glavkon, da ne zaidemo še globlje v razpravljanje, kakor smo že.«

»Nasploh sem tvojega mnenja, kolikor ti lahko sledim.«

»Dialektika torej ti imenuješ tistega, ki si je pojmovno na jasnem o bistvu vsake stvari. Kdor ne more pojmovno dojeti bistva stvari, kdor sebi in drugim ne more stvari dialektično utemeljiti, temu ne priznavaš ustrezne razumnosti.«

»Kako bi tudi lahko!«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. DZS, Ljubljana 1976, 7. knjiga, str. 227.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek se nanaša na odnos med stopnjami spoznanja in bitnostjo. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:

- Kaj misli Platon s tem, ko pravi, da »mnenje zadeva nastajanje, mišljenje pa bit«? Pri razlagi se naslonite na prisposodbo o črti.
 - Kdo je dialektik ter kakšno funkcijo naj opravlja v državi? Zakaj prav to?
 - Kakšne vzgoje mora biti deležen bodoči vladar in zakaj je ta ključnega pomena v vseh stanovih?
- Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

Prevod Gorazda Kocijančiča

»Torej nama ugaja,« sem nadaljeval, »da tako kot prej prvi del imenujemo »védenje«, drugega »razum«, tretjega »verjetje« in četrtega »ugibanje«, zadnja dva skupaj mnenje, prva dva pa umevanje. In mnenje se nanaša na postajanje, umevanje pa na bitnost. In kar je bitnost v odnosu do postajanja, je umevanje v odnosu do mnenja, védenje v odnosu do verjetja in razum v odnosu do ugibanja. Kar pa zadeva sorazmerje stvari, na katere se vse to nanaša, in razločitev slehernega na dvoje – namreč sorazmerje in razločitev menljive in umljive resničnosti na dvoje – (to vprašanje) bova pustila ob strani, Glavkon, da naju to ne bo izpolnilo še z mnogoterejšimi mislimi kot prejšnja vprašanja.«

»No,« je rekel, »tudi glede tega sem gotovo tvojega mnenja, kolikor ti lahko sledim.«

»Ali tudi ti imenuješ dialektika tistega (človeka), ki dojema smisel bitnosti sleherne stvari? Kdor tega ne zmore, po tvoji trditvi ni umen, pač kolikor ni sposoben samemu sebi in drugemu navesti opredelitve?«

»Res, kako bi lahko trdil drugače?!« je odvrnil.

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 7. knjiga, 533e–534c.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Dani odlomek se nanaša na odnos med stopnjami spoznanja in bitnostjo. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem razložite tudi:

- Kaj misli Platon s tem, ko pravi, da se »mnenje nanaša na postajanje, umevanje pa na bitnost«? Pri razlagi se naslonite na prisposodbo o črti.
 - Kdo je dialektik ter kakšno funkcijo naj opravlja v državi? Zakaj prav to?
 - Kakšne vzgoje mora biti deležen bodoči vladar in zakaj je ta ključnega pomena v vseh stanovih?
- Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Kaj je potemtakem odločitev in kakšna je, če ni nič od naštetega? Vsekakor je nekaj hotenega, toda vse, kar je hoteno, ni predmet odločitve. Ali ni nekaj vnaprej preudarjenega? Kajti odločitev se stori po preudarku in premisleku. Zdi se, da je ta pomen skrit že v sami besedi, da nekaj izberemo pred nečim drugim. [...] Ali preudarjamo o vsem, se pravi, ali je lahko vsaka stvar predmet preudarjanja? Ali pa o nekaterih stvareh preudarek ni mogoč? Pod »predmetom preudarjanja« seveda ne mislim označiti tega, s čimer si beli glavo nedorasel mladenič ali neprišteven človek, ampak le tisto, o čemer preudarja, kdor je pri zdravi pameti.

(Vir: Aristotel: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, 3. knjiga, str. 102.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

V zgornjem odlomku Aristotel obravnava odločitev in preudarjanje. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V eseju odgovorite tudi na vprašanja:

- Kakšna je po Aristotelu narava odločitve?
- O čem lahko po Aristotelu preudarjamo in kaj zanj posledično ne more biti predmet preudarka?
- Kakšno mesto zasedajo hotena in nehotena dejanja v širšem kontekstu Aristotelove etike?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

3. Descartes: Meditacije

Morda je bilo v njem to, kar mislim zdajle, namreč da vosek sam ni bila ne sladkost medu, ne vonj po rožah, ne belina, ne oblika, ne zvok, temveč neko telo, ki se mi je malo prej razvidno kazalo po takih, zdajle pa spet po drugačnih lastnostih? Kaj je pravzaprav to, kar si tako predstavljam? Pazimo, odstranimo vse, kar ne spada k vosku, pogledimo, kaj ostane: nič drugega ne ostane, kakor nekaj razsežnega, gibljivega, spremenljivega. Kaj pa je to gibljivo, spremenljivo? Mar to, kar si nazorno predstavljam: da se ta vosek lahko iz okrogle oblike spremeni v pravokotno ali iz pravokotne v trikotno? Nikakor ne, zakaj dobro vem, da je zmožen neštevilnih sprememb te vrste, in vendar jih, saj jih je nešteto, ne morem vseh preleteti v predstavi; pojem voska torej ne nastane iz zmožnosti predstavljanja.

(Vir: Descartes, R.: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, 2. meditacija, str. 61.)

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

Navedeni odlomek je iz druge meditacije, v kateri se Descartes ukvarja z vprašanjem gotovosti spoznanja ter z vprašanjem možnosti spoznanja telesne substance. V odlomku avtor razmišlja o tem, od kod pravzaprav prihaja pojem voska. Odlomka ne obnavljajte, temveč ga komentirajte v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. V njem odgovorite tudi na naslednja podvprašanja:

- Pojasnite Descartesovo prisposodobu z voskom in jo povežite z zmožnostjo čutnega zaznavanja oziroma predstavljanja ter z zmožnostjo umevanja.
- Zakaj Descartes dvomi o obstoju telesnih stvari in kje najde gotovost?
- V kakšne težave Descartesa pripelje metodični dvom in kako se iz njih izvije?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

Predočitev teh pogodbenih razmerij seveda vzbuja, kot je po prejšnjih pripombah vnaprej pričakovati, vsakršen sum in odpor do starodavnega človeštva, ki jih je ustvarilo ali dopustilo. Prav v teh pogodbenih razmerjih se *obljublja*; prav tu gre za to, da se tistemu, ki obljubi, *ustvari* spomin; prav tu bomo naleteli, pa naj bomo še tako nezaupljivi, na najdišče trdote, okrutnosti in mučnosti. Da bi svojo obljubo, da bo dolg povrnil, navdal z zaupanjem, da bi jamčil za resnost in svetost svoje obljube, da bi zabičal svoji vesti povračilo dolga kot dolžnost, obvezo, dolžnik, z veljavno pogodbo, zastavi upniku, za primer, da dolga ne povrne, nekaj, kar sicer še »poseduje«, nad čimer še ima oblast, na primer svoje telo ali svojo ženo ali svojo svobodo ali celo svoje življenje (ali, pod določenimi religioznimi predpostavkami, celo svojo blaženost, zveličanje svoje duše, nazadnje celo spokoj v grobu: tako je bilo v Egiptu, kjer dolžnik niti v grobu ni imel miru pred upnikom, – seveda pa je prav pri Egipčanih ta mir nekaj veljal).

NAVODILO ZA PISANJE KOMENTARJA

- Kakšen je pomen privzgoje zmožnosti spominjanja za nastanek pogodbenih razmerij?
- Kako Nietzsche iz razlage prvotnih pogodbenih razmerij izpeljuje poreklo moralnih pojmov?
- Zakaj je mogoče reči, da je Nietzschejeva genealogija morale kot veda o izvoru in vrednosti moralnih pojmov tudi napoved prihoda morale človeka prihodnosti?

Pokažite, kakšna sta mesto in vloga danega odlomka v celoti dela, pri njegovi razlagi pa se smiselno oprite na vsebino celote dela.

1

--

[illegible]

[illegible]

[illegible]

L

Prazna stran